

Valencians i marededéus, 1

Aprofitant que ja és primavera avançada, i que el segon diumenge de maig se celebra la festa de la Mare de Déu dels Desemparats, amb missa d'infants, amb dansades, amb l'avalot tempestuós del trasllat i amb les paradetes de porrat i campanetes de fang, aprofitant, doncs, la festa devota i l'oratge amable (massa: hem passat molts mesos sense pluja, i encara estic esperant alguna processó amb rogatives implorant la misericòrdia divina), dedicarem algunes pàgines a aquesta antiga pràctica, creença i solatge cultural que són les nostres marededéus i els seus patronatges celestials. Matèria més profunda i substancial del que puga semblar i que, de passada, ens servirà per no haver de parlar encara i encara del país, la nació, la llengua, la política, l'economia, la literatura i altres ocupacions mentals repetides i fins i tot obligades. Un descans, per favor, que sempre és bo per a l'ànima i el cos. Comencem, doncs, per la imatge que tinc emocionalment més prop. Quan jo era menut ma mare em contava que un dia, en temps molt antic, es van presentar uns joves viatgers o pelegrins a l'hospital de València i demanaren menjar i allotjament. Els van donar una habitació, on els misteriosos joves van estar tancats tres o quatre dies fins que, intrigats, els dirigents de l'hospital van obrir la porta, i els joves havien desaparegut. Però en l'habitació hi havia una imatge bellíssima, una Mare de Déu amb l'infant al braç. L'hospital, em contava igualment ma mare, era el més antic refugi de "folls, innocents i desemparats" d'Europa, i aquella imatge medieval, coberta segles després amb una enorme mantell rígid i cònic, una corona descomunal i tota mena de faixes i medalles damunt d'un davantal daurat (parafernàlia suprimida fa poc temps: ara, per fi, ja se'n pot veure el cos quasi sencer), va ser la Mare de Déu dels Desemparats. La que el papa Benet XVI, en les poques frases que durant la famosa visita pronuncià en el dialecte local, anomenà la "Gereputxeta" en comptes de Geperudeta, i els fidels van aplaudir amb entusiasme. Els misteriosos pelegrins, no cal dir-ho, eren àngels del cel, enviats per deixar-nos la celestial imatge. Perquè les imatges,

Joan Francesc Mira

per reforçar el seu caràcter sobrenatural, i per augmentar la seua potència protectora, han de tenir, almenys en la llegenda popular, un origen directament lligat a algun prodigi o miracle. Així, la identificació del poble –d'un poble concret, d'una ciutat,

o de tot un país– amb la imatge sagrada tindrà també una potència més alta i més profunda.

Com la Mare de Déu d'Elx, la imatge de l'Assumpció, que va arribar un matí per mar a les costes de Santa Pola, i els il·licitans cada any, a més de regalar-nos la meravella del Misteri, es reuneixen a la platja i commemoren l'arribada miraculosa de la seua patrona. Com a Castelló, que recorda sense vacil·lacions el prodigi d'un llaurador que trobà la imatge, menuda i misteriosa (una figureta gairebé sense forma, potser un idolet d'origen oriental), sota les potes dels bous, alçada per la rella del forcat. Perquè els valencians som un poble de moltes marededéus i de molts prodigis celestials, ja que de terrenals n'hem tingut ben pocs. Aquest és un poble que s'identifica i es reconeix en un sant, Vicent Ferrer, que és cèlebre en primer lloc per l'abundància infinita de miracles. I si repassem el patronatge celestial que ens hem repartit, comprovarem fins a quin punt la tradició manté ferma la creença en aquestes intervencions del cel: imatges que apareixen en la terra o en una cova, imatges que vénen de mans d'àngels o de les ones de la mar, imatges que tornen al seu punt d'origen per indicar la seua preferència per aquesta o aquella localitat, imatges que fan miracles, que salven de la pesta (com a Morella al segle XVII), que protegeixen els fidels i els mostren la seua predilecció. Hem estat, al llarg dels nostres segles d'història, un país de gran amor a la Mare de Déu, com en tants altres llocs del Mediterrani, i específicament amb aquest apel·latiu de "Mare de Déu", més que de "Verge": com els grecs, que en diuen *Theótokos*, hem valorat més la maternitat divina que qualsevol altre atribut o qualitat, i més que el caràcter de "Senyora" o de reina (recordem que per als francesos, per exemple, les marededéus són *Nôtre Dame*, per als italians *Madonna* i per als castellans són quasi sempre *Vírgenes*). Per alguna raó deu ser, però no sé per quina.

“Hem estat, al llarg dels nostres segles d’història, un país de gran amor a la Mare de Déu, com en tants altres llocs del Mediterrani, i específicament amb aquest apel·latiu de ‘Mare de Déu’, més que de ‘Verge’: com els grecs, que en diuen Theótokos, hem valorat més la maternitat divina que qualsevol altre atribut o qualitat, i més que el caràcter de ‘Senyora’ o de reina”